

DIENESTA VAJADZĪBĀM

Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2015.gada 7. aprīļa sēdes protokollēmuma Nr.18, 68.§ “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” (turpmāk - protokols) 4.punktu, ar kuru Iekšlietu ministrijai uzdots apkopot ministriju iesniegtos priekšlikumus un iesniegt informatīvo ziņojumu par turpmāko rīcību izskatīšanai Ministru kabinetā, Iekšlietu ministrija ir apkopojuusi Izglītības un zinātnes ministrijas, Aizsardzības ministrijas, Kultūras ministrijas, Tieslietu ministrijas iesniegtos un Iekšlietu ministrijas sagatavotos priekšlikumus tiesiskā regulējuma pilnveidošanai valsts drošības interesēs, ierobežojot militārās un kaujas pieredzes gūšanu ārvalstīs, un sagatavojuusi informatīvo ziņojumu (turpmāk – ziņojums).

Atbilstoši protokolam, ministrijām tika doti šādi uzdevumi un saņemti sekojoši priekšlikumi:

1. Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Aizsardzības ministriju, Iekšlietu ministriju un Ārlietu ministriju izvērtēt iespēju ierobežot bērnu un jauniešu dalību militāra rakstura nometnēs Krievijas Federācijā un sagatavot priekšlikumus, kā arī sagatavot priekšlikumus militāra rakstura apmācību ierobežošanai privātpersonām Latvijā.

1.1. *Latvijā ir nepilnīgs normatīvo aktu regulējums, kas aizliedz vai ierobežo bērnu un jauniešu līdzdalību militāra rakstura nometnēs vai pasākumos ārpus Latvijas.*

Lai ierobežotu izglītības iestādes vai citu fizisko vai juridisko personu atbalstu bērnu un jauniešu dalībai militāra rakstura nometnēs un nodrošinātu bērnu tiesību un valsts interešu aizsardzību, organizējot bērnu un jauniešu braucienus uz ārvalstīm, Izglītības un zinātnes ministrija ierosina veikt grozījumus vairākos normatīvajos aktos:

1.1.1. Papildināt *Izglītības likuma* 13.panta “Starptautiskā sadarbība izglītībā” otro daļu ar sekojošo:

“Izglītības iestāde ir tiesīga sadarboties ar ārvalstu izglītības iestādēm un starptautiskām organizācijām, lai nodrošinātu izglītības vadlīnijas un izglītības standartos noteikto mērķu vai uzdevumu izpildi”.

1.1.2. Izteikt *Bērnu tiesību aizsardzības likuma* 50.¹ panta pirmo daļu šādā redakcijā:

*Deklarācijās pametojums: YM 24.07.2023 veitule Nr. 1-14/1814
I. Stafecka 11.10.2024*

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”.

“Bērns var piedalīties dažādās aktivitātēs (pasākumos), ja tās netraucē viņam iegūt izglītību, kā arī neapdraud viņa drošību, veselību, tikumību, citas bērna tiesības un būtiskas intereses vai valsts intereses”.

1.1.3. Papildināt *Bērnu tiesību aizsardzības likuma* 50.¹ ar jaunu daļu šādā redakcijā:

“Ministru kabinets nosaka to fizisko un juridisko personu reģistrēšanas un uzraudzības kārtību, kuri organizē bērnu braucienus uz ārvalstīm dalībai nometnēs, citos sporta izglītojošos un izklaides pasākumos, izņemot tūrisma braucienus”.

1.1.4. Papildināt *Jaunatnes likuma* 8.pantu ar jaunu daļu šādā redakcijā:

“Ministru kabinets nosaka to fizisko un juridisko personu reģistrēšanas un uzraudzības kārtību, kuri organizē bērnu braucienus uz ārvalstīm dalībai nometnēs, citos sporta izglītojošos un izklaides pasākumos, izņemot tūrisma braucienus”.

1.1.5. Papildināt *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu* ar jaunu pantu šādā redakcijā:

“172.⁶ pants. Bērnu un jauniešu ārvalstu braucienu organizēšanai noteikto prasību neievērošana

Par bērnu un jauniešu ārvalstu braucienu organizēšanai noteikto prasību neievērošanu – izsaka brīdinājumu vai uzliek naudas sodu fiziskajām personām no septiņiem līdz trīsdesmit pieciem euro, bet juridiskajām personām – no septiņdesmit līdz simt četrdesmit euro.

Par tādu pašu pārkāpumu, ja tas izdarīts atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda uzlikšanas, uzliek naudas sodu fiziskajām personām no trīsdesmit pieciem līdz divsimt desmit euro, bet juridiskajām personām – no simt četrdesmit līdz trīssimt piecdesmit euro”.

1.2. Izglītības iestādēs notiek dažādu nevalstisko organizāciju pārstāvju tikšanās ar izglītojamiem, kā arī nonāk dažāda rakstura informatīvie materiāli, kurus izplata vai dāvina fiziskas un juridiskas personas. Informatīvo materiālu saturs ir jāizvērtē iestādes vadītājam, kura atbildībā ir informācijas izvietošana un izplatīšana atbilstoši izglītības valsts standartiem. Ja valsts un pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs ir iespējams situāciju kontrolēt, privātās izglītības iestādēs pastāv risks, ka izglītojamo audzināšanas darbs neatbilst Izglītības likumā un valsts izglītības standartos noteiktajam.

Lai stiprinātu izglītības iestādes vadītāja atbildību, Izglītības un zinātnes ministrija ierosina veikt grozījumus šādos normatīvajos aktos:

1.2.1. Papildināt *Izglītības likuma* 30.pantu “Izglītības iestādes vadītājs” ar sesto daļu šādā redakcijā:

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”.

~~ĀRAIS KĀJĀS~~
~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

“Izglītības iestādes sadarbību ar personām un organizācijām nodrošina izglītības iestādes vadītājs. Šī sadarbība veicina izglītības vadlīnijās vai izglītības standartos un audzināšanas dokumentos noteiktā sasniegšanu”.

1.2.2. Pilnveidot Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumus Nr.496 “Kārtība un vērtēšanas nosacījumi valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju un pašvaldību izglītības pārvalžu vadītāju amatu pretendentu atlasei”.

1.3. Valstī nav vienotu interešu izglītības vadlīniju un īstenoto interešu izglītības programmu reģistra vai datu bāzes. Ir izkontrolējamas tikai tās interešu izglītības programmas, kuras darbojas valsts un pašvaldību dibinātās izglītības iestādēs, bet nav caurspīdīguma par privātajām iniciatīvām un aktivitātēm, kuras tiek īstenotas kā interešu izglītības programmas un saņem licenci pašvaldībā.

Lai sakārtotu šo jautājumu, būtu nepieciešams deleģējums Izglītības kvalitātes valsts dienestam (turpmāk - IKVD) veikt interešu izglītības programmu licencešanas, reģistrēšanas un uzraudzības funkcijas. Tas novērstu iespēju, ka interešu izglītības programmu var īstenot persona, kas neatbilst Izglītības likumā un Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteiktām normām. Vienlaikus Izglītības un zinātnes ministrija ierosina veikt grozījumus šādos normatīvajos aktos:

1.3.1. Papildināt *Izglītības likuma* 14.pantu “Ministra kabineta kompetence izglītībā” ar jaunu punktu šādā redakcijā:

“nosaka interešu izglītības vadlīnijas bērniem un jauniešiem un interešu izglītības licencešanas kārtību”.

1.3.2. *Izglītības likuma* 47. pantu “Interešu izglītības programmas” otro un trešo daļu izteikt šādā redakcijā:

(2) “Valsts un pašvaldību dibinātās izglītības iestādes ir tiesīgas īstenot interešu izglītības programmas bez licences saņemšanas;

(3) “Interešu izglītības programmas ir tiesīgas īstenot arī citas izglītības iestādes, juridiskās un fiziskās personas, kuras nav reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā, pēc attiecīgas licences saņemšanas Izglītības kvalitātes valsts dienestā. Izglītības kvalitātes valsts dienests izveido un uztur interešu izglītības programmas reģistru”.

1.4. Bērnu un jauniešu dalībai militāra rakstura nometnēs valstīs, kas nav Latvijas sabiedrotie, ir aktuāla problēma arī citās Baltijas valstīs. Lietuvā un Igaunijā ir paredzēta kriminālatbildība par nevardarbīgām darbībām, kas vērstas pret valsts pamatinteresēm, t.i., neatkarību, suverenitāti, teritoriālo vienotību un aizsardzības spējām. Latvijā par šādām darbībām šobrīd kriminālatbildība nav paredzēta.

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”.

Plav klasificēts

Lai nodrošinātu, ka personas tiek sauktas pie atbildības par darbībām, kas vērstas uz Latvijas Republikas valstiskās neatkarības likvidēšanu, teritoriālās vienotības graušanu, valsts varas gāšanu vai valsts iekārtas grozīšanu Latvijas Republikas Satversmē, Drošības policija ir izstrādājusi grozījumus Krimināllikuma X nodaļā, tai skaitā Krimināllikuma 80. pantā, izsakot to jaunā redakcijā. 2015.gada 2.oktobrī minētie grozījumi ir iesniegti saskaņošanai valsts drošības iestādēm, kā arī Tieslietu ministrijai un Generālprokuratūrai.

2. Kultūras ministrijai sadarbībā ar Aizsardzības ministriju un Tieslietu ministriju, pieaicinot Nacionālo elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi, sagatavot priekšlikumus kara propagandas izplatīšanas informatīvajā telpā ierobežošanai, kā arī priekšlikumus personu, kuras veic informatīvās kampaņas un organizē vai citādi atbalsta militārā vai paramilitārā rakstura iegūšanu, darbības ierobežošanai.

2.1. Pamatojoties uz Ministru kabineta 2014.gada 9.decembra sēdes protokollēmuma Nr.69, 78§ 4.punktā dotajiem uzdevumiem, Ministru kabinets ar 2015.gada 11.februāra rīkojumu Nr.66 "Par starpinstitūciju darba grupu" apstiprināja darba grupas izveidi kultūras ministres vadībā. Tās sastāvā ir pārstāvji no Aizsardzības, Ārlietu, Iekšlietu, Kultūras, Satiksmes, Tieslietu un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijām, Valsts kancelejas, Drošības policijas, Satversmes aizsardzības biroja un Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes. Darba grupas uzdevums ir apzināt un koordinēt ar informatīvās vides aizsardzību saistītos aktuālos jautājumus pārstāvēto institūciju kompetences jomās un Latvijas nacionālajā informatīvajā telpā kopumā, kā arī izstrādāt iespējamos problēmu risinājumu variantus.

2.2. Atbilstoši Ministru kabineta š.g. 27.augusta sēdē (27.08.2105. prot. Nr.42, 2.§) un 31.augusta sēdē (31.08.2015. prot. Nr.43, 3.§) izskatītajam informatīvajam ziņojumam "Informatīvās telpas drošībai kritiski nepieciešamie pasākumi 2016.-2018.gadam", tika nolemts, ka Finanšu ministrijai jānodrošina institūcijām nepieciešamā finansējuma iekļaušana likumprojektā "Par valsts budžetu 2016.gadam" un likumprojektā "Par vidējā termiņa budžeta ietvaru 2016., 2017. un 2018.gadam":

Kultūras ministrijai –

2.2.1. atbalsta sniegšanai satura veidošanai reģionālajos medijos un pētnieciskajai žurnālistikai – 2016.gadā 120 000 euro, 2017.gadā – 175 000 euro, 2018.gadā – 200 000 euro;

2.2.2. vēsturnieku grupas darba atbalstīšanai – ik gadu 30 000 euro;

Valsts kancelejai –

- 2.2.3. stratēģiskās komunikācijas vēstījumu izstrādes un attīstīšanai vidējā termiņā un ilgtermiņā – ik gadu 71 200 euro;
- 2.2.4. regulārai sabiedrības noskaņojuma monitorēšanai sensitīvos jautājumos – ik gadu 10 000 euro;
- 2.2.5. Melu dekonstrukcijas iniciatīvām –
Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei – ik gadu 10 000 euro;
Izglītības un zinātnes ministrijai (Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātei) – ik gadu 95 384 euro;
Ārlietu ministrijai –
- 2.2.6. starptautiska Mediju izcilības centra darbības atbalstam – 2016.gadā 50 000 euro un turpmāk ik gadu – 150 000 euro.
- 2.3. Ministru kabinets 2015. 3.novembrī (03.11.2015. prot. Nr.57, 71.§) izskatīja informatīvo ziņojumu “Par Ministru kabineta 2015.gada 27.augusta protokollēmuma Nr.42 2.§ izpildes gaitu un priekšlikumiem Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes raidorganizāciju uzraudzības spējas uzlabošanai” un pieņēma lēmumu atbalstīt Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes piedāvāto mākoņtehnoloģiju izmantošanu monitoringa sistēmas tehniskajam nodrošinājumam – ik gadu tam piešķirot 25 000 euro, lai tiktu nodrošināta nepieciešamo televīzijas kanālu ierakstīšana, ierakstu saglabāšana trīs mēnešu periodā un šajā laikā tiktu nodrošināta piekļuves iespēja ierakstiem arī citām ieinteresētajām institūcijām.
- 2.4. Kultūras ministrija piedalījās Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma grozījumu (26/Lp12) izstrādē un Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijā. Š.g. 29.oktobrī pieņemtie Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma grozījumi pārkāpumu gadījumā nosaka detalizētu un atšķirīgu administratīvā pārkāpuma risināšanas procesu Eiropas Savienībā un ārpus tās jurisdikcijas esošām televīzijas programmām, kā arī – atsevišķu procesu radioprogrammām. Likuma grozījumi arī nosaka, ka televīzijas programmu izplatīšana var tikt ierobežota neatkarīgi no tā, kurā no televīzijas platformām tās tiek izplatītas – virszemes, interneta vai satelīta.
- 2.5. Starpinstitūciju darba grupa turpina ar informatīvās vides drošību saistītu procesu monitorēšanu un pasākumu plānošanu un koordinēšanu.

3. Aizsardzības ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministriju sagatavot priekšlikumus, lai noteiktu aizliegumu bez Ministru kabineta atlaujas dienēt ārvalstu bruņotajos spēkos un noteiktu atbildību par šāda aizlieguma pārkāpšanu.

Aizsardzības ministrija sadarbībā ar Tieslietu ministrijas, Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas, Militārās izlūkošanas un drošības dienesta, Satversmes aizsardzības biroja un Drošības policijas pārstāvjiem ir sagatavojuusi šādus

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīla sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”.

~~ĪSTĀ KĀZĀKĀS~~
~~DIENESTA VAJADZĪBĀM~~

priekšlikumus grozījumiem Nacionālās drošības likumā un Krimināllikumā, lai ierobežotu Latvijas pilsoņu vai nepilsoņu dalību citas valsts bruņotajos spēkos vai militārā organizācijā.

3.1. Grozījumi *Nacionālās drošības likumā* paredz:

- izteikt II nodaļas nosaukumu šādā redakcijā: "Nacionālās drošības sistēmas subjektu un citu personu tiesības un pienākumi";
- papildināt 5.pantu ar otru daļu šādā redakcijā:

"(2) Latvijas pilsonim aizliegts dienēt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta, vai tā teritorijā izveidotos bruņotajos spēkos, iekšējā karaspēkā, militārajā organizācijā, izlūkošanas vai drošības dienestā, policijā (milicijā) vai tieslietu institūciju dienestā (dienests ārvalstīs), izņemot gadījumus, kad:
1) Latvijas pilsonis dien Eiropas Savienības dalībvalstī, Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas dalībvalstī, Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalstī, Austrālijas Savienībā, Brazīlijas Federatīvā Republikā, Jaunzēlandē;
2) Latvijas pilsonis dien otrās pilsonības valstī, ja dubultā pilsonība iegūta Pilsonības likumā noteiktajā kārtībā";
- uzskatīt līdzšinējo panta tekstu par pirmo daļu;
- papildināt likumu ar 5.¹ pantu šādā redakcijā:

"5.¹ Nepilsoņu pienākums un tiesības. Nepilsonim aizliegts dienēt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta vai tā teritorijā izveidotos bruņotajos spēkos, iekšējā karaspēkā, militārajā organizācijā, izlūkošanas vai drošības dienestā, policijā (milicijā) vai tieslietu institūciju dienestā ārvalstīs (dienestam ārvalstīs). Ministru kabinets nosaka nosacījumus un kārtību, kādā izsniedz un anulē atļauju dienestam ārvalstīs";
- personām, kas uzsāka pildīt dienestu ārvalstīs līdz 2016.gada 1.janvārim šā likuma 5.panta otrajā daļā un 5.¹ pantā paredzētais ierobežojums piemērojams ar 2017.gada 1.janvāri;
- ka likums stājas spēkā 2016.gada 1.janvārī.

3.2. Grozījumi *Krimināllikumā* paredz:

- papildināt likumu ar 95.¹ pantu šādā redakcijā:

"95.¹ Dienests ārvalstī. Par normatīvajos aktos noteiktā aizlieguma dienēt ārvalsts vai cita starptautisko tiesību subjekta vai tā teritorijā izveidotos bruņotajos spēkos, iekšējā karaspēkā, militārajā organizācijā, izlūkošanas vai drošības dienestā, policijā (milicijā) vai tieslietu institūciju dienestā pārkāpšanu, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz četriem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar naudas sodu."

4. Iekšlietu ministrijai sadarbībā ar Tieslietu ministriju un Ārlietu ministriju sagatavot priekšlikumus personu izceļošanas ierobežojumiem

Iekšlietu ministrija ir veikusi izpēti par personas izceļošanas ierobežojumiem ES dalībvalstīs un sagatavojuusi attiecīgos priekšlikumus par grozījumiem normatīvajos aktos.

4.1. Izceļošanas ierobežojumi, kas attiecināmi uz ārzemniekiem.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākkārt ir norādījusi, ka dalībvalsts ir tiesīga saskaņā ar vispārplatītām starptautisko tiesību normām, un, ievērojot savas līgumsaistības, kontrolēt ārzemnieka iebraukšanu un uzturēšanos tās teritorijā. Eiropas Cilvēktiesību konvencija negarantē tiesības ārvalstniekiem ieceļot vai uzturēties noteiktā valstī vai netikt no tās izraidītam, un dalībvalstīm ir tiesības kontrolēt to personu, kas nav šīs valsts pilsoņi, ieceļošanu un uzturēšanos valstī, kā arī izraidīšanu no tās.

Ievērojot minēto, Iekšlietu ministrija secina, ka valstij nav jārada papildus mehānisms izceļošanas aizlieguma, kas attiecināmi uz ārzemniekiem, noteikšanai. Minētais ir pamatojams ar to, ka valsts rīcībā ir tādi tiesiskie līdzekļi, ar kuru palīdzību persona netiek ielaista valstī vai arī izraidīta no tās, līdz ar to ir secināms, ja valsts izmanto tiesības ārzemniekam liegt ieceļošanu valstī vai arī drošības apsvērumu dēļ ārzemnieku izraida no tās, tad nav risināms jautājums par izceļošanas ierobežojumu, kas attiecināmi uz ārzemniekiem, noteikšanu. Vienlaikus Iekšlietu ministrija norāda, ka saskaņā ar Imigrācijas likumā ietverto regulējumu ārzemniekam liedz ieceļot un uzturēties valstī, ja kompetentas valsts iestādes sniegušas informāciju, kas ir par pamatu tam, lai ārzemniekam aizliegtu ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā. Turklat Imigrācijas likuma 4.panta devītā daļa nosaka, ka Ministru kabinets ir noteicis to valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, izsniedzot vīzu vai uzturēšanās atļauju, tiek veikta pārbaude par to, vai ārzemnieka ieceļošana neradīs draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai. Atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 26.maija noteikumu Nr.365 “Kārtība, kādā veic pieejamās informācijas pārbaudi, izskatot ārzemnieka vīzas vai uzturēšanās atļaujas pieprasījuma dokumentus” 2.punktam papildu pārbaudes laikā Drošības policija un Satversmes aizsardzības birojs sniedz informāciju par to, vai ārzemnieks, ieceļojot un uzturoties Latvijas Republikā, radīs draudus valsts drošībai vai sabiedriskajai kārtībai un drošībai.

Ārlietu ministrija ir izstrādājusi likumprojektu “Par starptautisko organizāciju noteikto sankciju ieviešanu Latvijas Republikā un Latvijas Republikas nacionālo sankciju noteikšanu”, kas paredz, ka Ministru kabinets nacionālās sankcijas var noteikt arī gadījumā, lai aizsargātu Latvijas Republikas demokrātisko valsts iekārtu un sabiedrības drošību. Atbilstoši minētajam likumprojektam viens no ierobežojumu veidiem ir aizliegums ceļot starptautiskās organizācijas dalībvalsts teritorijā personām, kas ir saistītas ar valsti, ko noteikusi starptautiskā organizācija.

4.2. Izceļošanas ierobežojumi, kas attiecināmi uz personām, kuras nav ārzemnieki.

Ņemot vērā pašreiz esošo situāciju valstu drošību jautājumos, vairākas valstis ir veikušas izmaiņas savos normatīvajos aktos ar mērķi novērst radikalizācijas un ekstrēmisma izplatīšanos. Viens no valsts līdzekļiem minētā novēšanai ir ierobežot personas tiesības ceļot uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, Šengenas līguma dalībvalstīm un trešajām valstīm. Šo ierobežojumu piemērošana ir kā galējais līdzeklis attiecīgā mērķa sasniegšanai. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Ceturtā protokola, kurš nodrošina noteiktas tiesības un brīvības, kuras nav iekļautas konvencijā un tās pirmajā protokolā, 2. un 3.pantu ikvienam, kurš tiesiski atrodas kādas valsts teritorijā, ir tiesības uz brīvu pārvietošanos un tiesības brīvi izvēlēties dzīvesvietu šajā valstī un ikvienam ir tiesības brīvi atstāt jebkuru valsti, ieskaitot savu valsti. Šo tiesību izmantošanai nedrīkst noteikt nekādus ierobežojumus, izņemot tos, kurus nosaka likums un kas ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā valsts drošības un sabiedriskās drošības interesēs, lai aizsargātu sabiedrisko iekārtu, nepieļautu noziedzīgus nodarījumus, aizsargātu veselību vai tikumību vai lai aizsargātu citu cilvēku tiesības un brīvības. Tiesības, kas noteiktas 2.panta pirmajā daļā, zināmos apvidos var tikt pakļautas ierobežojumiem, ko nosaka likums un kuri ir noteikti sabiedrības interesēs demokrātiskā sabiedrībā. Turklat nevienu nedrīkst izraidīt nedz individuāli, nedz kolektīvi no tās valsts teritorijas, kuras pilsonis viņš ir, un nevienam nedrīkst liegt tiesības ieceļot tās valsts teritorijā, kuras pilsonis viņš ir. Arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 45.pants paredz ikvienam Savienības pilsonim tiesības brīvi pārvietoties un apmesties uz dzīvi dalībvalstu teritorijā.

Ievērojot minēto, Iekšlietu ministrija norāda, ka valstij piešķirtās pilnvaras ierobežot tiesības ceļot ir izmantojamas izņēmuma gadījumā, katrā gadījumā (individuāli) rūpīgi pārbaudot ierobežojuma samērīgumu, tādējādi novērot pārvietošanās brīvības pārkāpumu. Valstij ir jāpanāk līdzvars starp konkurējošām personas interesēm un sabiedrības interesēm. Ar minētajām pilnvarām valsts ierobežo tās personas, kuras vēlas iesaistīties aizliegtajos militārajos vai bruņotajos formējumos, tādējādi novērot, ka šādas personas, kuras, iespējams, ir radikalizējušās, atgriežoties dzimtenē, apdraud sabiedrības intereses un drošību. Īpaša uzmanība pievēršama nepilngadīgām personām, kuras ir mazāk aizsargātas un tām nav pilnīga izpratne par iesaistīšanās mērķi aizliegtajos militārajos vai bruņotajos formējumos.

Vērtējot savu valstspiederīgo dalību bruņotos konfliktos ārvalstīs, daudzas valstis jau pašlaik ir atzinušas, ka šādas personas un to rīcība rada būtisku apdraudējumu starptautiskajam mieram un drošībai, kā arī rada apdraudējumu vairākām interešu grupām, piemēram:

- tiek ievērojami apdraudētas starptautiskā miera intereses;
- tiek apdraudētas tautu un nāciju mierīgas līdzpastāvēšanas intereses;
- tiek pastiprināts apdraudējums citu valstu ārējās un iekšējās drošības interesēm;

DIENESTA VAJADZĪBĀM

- ievērojami tiek apdraudēta cilvēktiesību nodrošināšana – apdraudētas tiek visas būtiskākās personas pamattiesības un pamatbrīvības;
- apdraudētas tiek arī nacionālās drošības intereses – riski saistāmi gan ar valsts starptautisko reputāciju, gan ar kaujas pieredzi guvušo personu atgriešanos un iespējamu teroristisku darbību veikšanu.

Valstis, kuras ievēro apņemšanos neizmantot karu kā konfliktu risināšanas līdzekli, ir ieinteresētas nepieļaut savu valstspiederīgo iesaisti bruņotos konfliktos ārvalstīs, kontroles nepieciešamību pamatojot ar ievērojamiem valsts un sabiedrības drošības apdraudējumiem, kas rodas pēc šādu personu atgriešanās valstī.

Pašreiz Latvijā nav paredzētas pilnvaras ierobežot personas tiesības ceļot, ievērojot sabiedrības un nacionālās drošības intereses.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 255.pantā noteiktajam, procesa virzītājam ir tiesības noteikt aizliegumu izbraukt no valsts bez procesa virzītāja atlaujas aizdomās turētajam vai apsūdzētajam. Taču minētais ir piemērojams tikai tajos gadījumos, kad pret personu ir uzsākts kriminālprocess, bet gadījumos, kad kriminālprocess nav uzsākts, bet valsts drošības iestādēm ir attiecīgās ziņas par personas iespējamo vēlmi iesaistīties aizliegtajos militārajos vai bruņotajos formējumos, valsts rīcībā nav preventīva mehānisma personas ceļošanas tiesību ierobežošanai.

Savukārt Pilsonības likuma 24.pantā ir uzskaitīti pilsonības atņemšanas nosacījumi. Proti, Latvijas pilsonību personai atņem, ja tā bez Ministru kabineta atlaujas brīvprātīgi dien kādas citas valsts bruņotajos spēkos vai militārā organizācijā, veikusi darbību, kas vērsta uz vardarbīgu Latvijas Republikas valsts varas gāšanu, publiski aicinājusi vardarbīgi gāzt Latvijas Republikas Satversmē nostiprināto valsts varu vai vardarbīgi grozīt valsts iekārtu, publiski aicinājusi veikt vai veikusi organizatoriskas darbības, kas vērstas uz Latvijas Republikas valstiskās neatkarības likvidēšanu, tas konstatēts ar tiesas spriedumu. Minētajos gadījumos pilsonība ir atņemama tikai tad, ja Latvijas pilsonības atņemšanas gadījumā šī persona nekļūst par bezvalstnieku.

Nemot vērā minēto, Iekšlietu ministrija izsaka priekšlikumu par šāda tiesiskā mehānisma ieviešanu, lai ierobežotu personas tiesības ceļot uz Eiropas Savienības dalībvalstīm, Šengenas līguma dalībvalstīm un trešajām valstīm:

4.2.1. *Nacionālās drošības likumā* ir nepieciešams paredzēt, ka iekšlietu ministrs (ievērojot ārvalstu praksi attiecībā uz to, ka lēmumu par izceļošanas aizlieguma noteikšanu pieņem iekšlietu ministrs) pieņem lēmumu uz noteiktu laiku, bet ne ilgāk par trim gadiem par aizliegumu personai izceļot no Latvijas Republikas, ja valsts drošības iestāde ir konstatējusi, ka personas atgriešanās Latvijas Republikā no ārvalsts var radīt apdraudējumu valsts drošībai un sabiedrības interesēm, vai ja persona savu īpašību dēļ nespēj apzināties dalības sekas minētajos pasākumos. Lai šādu aizliegumu īstenotu, lēnumā būtu jāparedz uzdevums Pilsonības un

migrācijas lietu pārvaldei anulēt personas apliecinošu dokumentu kā ceļošanas dokumentu, saglabājot iespēju šo dokumentu izmantot ikdienā kā personu apliecinošu dokumentu un ka tas personai neliegtu piemēram, saņemt dažādus sociālus pakalpojumus un piedalīties Saeimas vēlēšanās. Personai, par kuru pieņemts minētais lēmums, būtu jāparedz tiesības to pārsūdzēt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā pēc lēmuma uzzināšanas. Turklāt pieteikuma iesniegšana tiesā nedrīkstētu apturēt minētā lēmuma izpildi, kā arī pieteicējam nevarētu būt tiesības lūgt tiesai apturēt šā lēmuma darbību.

Tāpat Nacionālās drošības likumu ir nepieciešams papildināt ar jaunu nodaļu, kurā ietverama pieteikuma par iekšlietu ministra lēmuma par aizliegumu personai izceļot no Latvijas Republikas izskatīšanas kārtība tiesā. Informācija par šo liegumu personai tiks iekļauta Šengenas informācijas sistēmā, lai novērstu personu apliecinoša dokumenta izmantošanu kā ceļošanas dokumentu.

- 4.2.2. Nepieciešams izdarīt grozījumus *Personu apliecinošu dokumentu likumā* paredzot, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde ir tiesīga anulēt uz noteiktu laiku personai izsniegtos personu apliecinošos dokumentus kā ceļošanas dokumentus, ja iekšlietu ministrs saskaņā ar Nacionālās drošības likumu ir pieņemis lēmumu par ceļošanas aizliegumu, vienlaikus saglabājot iespēju šos dokumentus izmantot kā personu apliecinošus.

Vienlaikus nepieciešams minētajā likumā paredzēt personai pienākumu pēc minētā lēmuma pieņemšanas nodot noteiktā laika periodā personas apliecinošu dokumentu Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē, lai to attiecīgi padarītu par nederīgu ceļošanas dokumentu. Tāpat nepieciešams izdarīt grozījumus Personu apliecinošu dokumentu likumam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos par personu apliecinošiem dokumentiem, nosakot, kā tehniski personu apliecinošs dokuments (Pase, personas apliecība/eID karte) tiks nederīgs kā ceļošanas dokuments (piemēram, ar attiecīga zīmoga vai ieraksta iestrādi dokumentā).

- 4.2.3. Nepieciešams izdarīt grozījumus *Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā*, paredzot administratīvo atbildību par personas pienākumu neizpildi attiecībā uz personas apliecinoša dokumenta nodošanu noteiktā periodā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē.

- 4.2.4. Nepieciešams izdarīt grozījumu *Krimināllikumā*, attiecīgi papildinot tā XXII nodaļu “Noziedzīgi nodarījumi pret pārvaldības kārtību” ar jaunu 283.¹ pantu, tādējādi paredzot kriminālatbildību par normatīvajos aktos noteiktā izceļošanas aizlieguma no Latvijas Republikas pārkāpšanu.

Lai gan minētais grozījums tika izskatīts Tieslietu ministrijas Krimināllikuma pastāvīgas darba grupas 2015.gada 12.jūnija sēdē un darba

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums “Par Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) “Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem” 4.punktā dotā uzdevuma izpildi”.

grupas locekļi nesaskatīja šādas atbildības nepieciešamību, uzskatot, ka ir pietiekami ar Krimināllikuma 77.² pantā “Bruņota konflikta finansēšana”, 95.¹pantā “Dienests ārvalstī” (piedāvātais grozījums Krimināllikuma 95.¹pantā tika skatīts un atbalstīts Tieslietu ministrijas Krimināllikuma pastāvīgās darba grupas 2015.gada 12.jūnija sēdē) un 284.panta “Valsts robežas nelikumīga šķērsošana” pirmajā daļā paredzēto, tomēr Iekšlietu ministrija un Valsts robežsardze, atkārtoti izvērtējot paredzēto grozījumu Krimināllikumā, secināja par to nepieciešamību, tādējādi nodrošinot pēc iespējas efektīvāku noteiktā aizlieguma ievērošanu.

4.2.5. Nepieciešams izdarīt grozījumu *Kriminālprocesa likuma* 387.panta “Institucionālā piekritība” astotajā daļā, paredzot Valsts robežsardzei kompetenci izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar normatīvajos aktos noteiktā izceļošanas aizlieguma no Latvijas Republikas pārkāpšanu.

5. Tieslietu ministrijai sadarbībā ar Iekšlietu ministriju turpināt izpēti par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos nevalstisko organizāciju tiesiskā regulējuma pilnveidošanai valsts drošības interesēs, kā arī tai skaitā apzināt kaimiņvalstu pieredzi par nepieciešamo dokumentāciju nevalstisko organizāciju darbības uzsākšanai.

Pamatojoties uz 2015.gada 9.jūnija Ministru kabineta sēdes protokollēmumu Nr.28, 32.§, Tieslietu ministrijai sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām uzdots turpināt izpēti par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajos aktos, lai nodrošinātu biedrību, kurās ietekmē politikas procesus, finansējuma pārskatāmību un darbības atbilstību valsts drošības interesēm. Šobrīd Tieslietu ministrija ir sagatavojuusi grozījumus “*Biedrību un nodibinājumu likumā*”, kuri tiks iesniegti izskatīšanai Ministru kabinetā.

Priekšlikumi turpmākai rīcībai

Lai efektīvi reaģētu uz izmaiņām starptautiskajā drošības situācijā un nodrošinātu informatīvajā ziņojumā konstatēto problēmjautājumu risinājumu:

1. Izglītības un zinātnes ministrijai sagatavot grozījumus:

Izglītības likumā, paredzot tiesības izglītības iestādei sadarboties ar ārvalstu izglītības iestādēm un starptautiskajām organizācijām (sk. ziņojuma 1.1.1.apakšpunktu).

Bērnu tiesību aizsardzības likumā, paredzot tiesības bērniem piedalīties aktivitātēs (pasākumos), ja tās netraucē iegūt izglītību un neapdraud bērna drošību, tiesības vai valsts intereses (sk. ziņojuma 1.1.2.apakšpunktu).

DIENESTA VAJADZĪBĀM

Bērnu tiesību aizsardzības likumā un Jaunatnes likumā, paredzot deleģējumu Ministru kabinetam noteikt fizisko un juridisko personu reģistrēšanas un uzraudzības kārtību, kuri organizē bērnu braucienus uz ārvalstīm dalībai nometnēs vai citos izklaidējošos pasākumos, kuri nav tūrisma braucieni (sk. ziņojuma 1.1.3. un 1.1.4. apakšpunktus).

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, paredzot atbildību par bērnu un jauniešu ārvalstu braucienu organizēšanai noteikto prasību neievērošanu (sk. ziņojuma 1.1.5.apakšpunktu).

Izglītības likumā, nosakot izglītības iestādes vadītājam tiesības sadarboties ar fiziskām un juridiskām personām (sk. ziņojuma 1.2.1.apakšpunktu).

Pilnveidot *Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumus Nr.496 “Kārtība un vērtēšanas nosacījumi valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju un pašvaldību izglītības pārvalžu vadītāju amatu pretendentu atlasei”* (sk. ziņojuma 1.2.2.apakšpunktu).

Izglītības likumā, paredzot Ministru kabineta kompetenci izglītībā, nosakot interešu izglītības vadlīnijas un interešu izglītības programmu licencēšanas kārtību (sk. ziņojuma 1.3.1.apakšpunktu).

Izglītības likumā, paredzot izglītības iestāžu tiesības īstenot interešu izglītības programmas, paredzot deleģējumu Izglītības kvalitātes valsts dienestam izveidot un uzturēt Interešu izglītības programmu reģistru (sk. ziņojuma 1.3.2.apakšpunktu).

Nodrošināt minēto grozījumu virzību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā līdz 2016.gada 1.jūnijam.

2. Aizsardzības ministrijai sagatavot grozījumus:

Nacionālās drošības likumā, nosakot Latvijas Republikas pilsoņu un nepilsoņu tiesības un pienākumus attiecībā uz dienestu ārvalstīs (sk. ziņojuma 3.1.apakšpunktu).

Krimināllikumā, paredzot atbildību par aizliegumu dienēt ārvalstīs pārkāpšanu (sk. ziņojuma 3.2.apakšpunktu).

Nodrošināt minēto grozījumu virzību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā līdz 2016.gada 1.jūnijam.

3. Iekšlietu ministrijai sagatavot grozījumus:

Nacionālās drošības likumā, nosakot tiesības iekšlietu ministram pieņemt lēmumu par aizliegumu personai izceļot no Latvijas Republikas (sk. ziņojuma 4.2.1.apakšpunktu).

Personu apliecinošu dokumentu likumā, paredzot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldei tiesības anulēt personu apliecinošos dokumentus kā ceļošanas dokumentus un nosakot personas pienākumus, ja pret šo personu ir pieņemts lēmums par ceļošanas aizliegumu (sk. ziņojuma 4.2.2.apakšpunktu).

**ĪSTĀ KĀJĀGĀDĀ
DIENESTA VAJADZĪBĀM**

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā, paredzot atbildību par personas pienākumu neizpildi attiecībā uz personas apliecināša dokumenta nodošanu noteiktā periodā Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (sk. ziņojuma 4.2.3.apakšpunktu).

Krimināllikumā, paredzot kriminālatbildību par normatīvajos aktos noteiktā izceļošanas aizlieguma no Latvijas Republikas pārkāpšanu (sk. ziņojuma 4.2.4.apakšpunktu).

Kriminālprocesa likumā, paredzot Valsts robežsardzei kompetenci izmeklēt noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar normatīvajos aktos noteiktā izceļošanas aizlieguma no Latvijas Republikas pārkāpšanu (sk. ziņojuma 4.2.5.apakšpunktu).

Nodrošināt minēto grozījumu virzību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā līdz 2016.gada 1.jūnijam.

Ministrs

R.Kozlovskis

Valsts sekretāre

I.Pētersone-Godmane

27.11.2015 13:30

3817

V.Zaķe-Zaikovska

67219347

vita.zake-zaikovska@iem.gov.lv

Info_zin_27.11.2015docx; Informatīvais ziņojums "Par Ministru kabineta 2015.gada 7.apriļa sēdes protokollēmuma (prot. Nr.18 68.§) "Par militārās pieredzes un kaujas pieredzes gūšanas ierobežošanas pasākumiem" 4.punktā dotā uzdevuma izpildi".

DIENESTA VAJADZĪBĀM

13-13

Īstā Kājāgādā